

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Divi Thomae Aqvinatis Doctoris Angelici Opera Omnia

Summa diligentia ad exemplar Romanæ Impreßionis restituta

Secunda secundae Summa Theologiae

Thomas <von Aquin, Heiliger>

Venetiis, 1593

4 vtrum militaris.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-72772](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-72772)

cienter dirigere potest per prudentiam communi- ter dictam. ergo non oportet poni aliam speciem prudentiae, quae dicatur politica.

SED CONTRA est, quod Philos. dicit * in 6. Ethic. Eius autem quae circa ciuitatem, haec quidem archi- tectonica prudentia legis positiua: haec autem com- mune nomen habet politica, circa singularia, existens.

RESPON. Dicendum, quod seruus per imperium mo- nentur a domino, & subditus a principante, aliter ta- men quam irrationabilia, & inanimata moueantur a suis motoribus. Nam inanimata, & irrationabilia aguntur solum ab alio, non autem ipsa agunt seipsa, quia non habent dominium sui actus per liberum arbitrium: & ideo relictum regiminis ipsorum non est in ipsis, sed solum in motoribus. Sed homines serui, vel quicumque subditi, ita aguntur ab alijs p[er]ceptum, quod tamen agunt seipsos per liberum ar- bitrium: & ideo requiritur in eis quaedam relictum regiminis, per quam seipsos dirigant in obediendo principantibus. Et ad hoc pertinet species pruden- tiae, quae politica vocatur.

AD PRIMVM ergo dicendum, quod sicut dictum est, regnatiua est perfectissima species prudentiae: & ideo prudentia subditorum, quae deficit a prudentia regna- tiua, retinet sibi nomen commune, ut prudentia di- catur: sicut in logicis conuertibile, quod non signifi- cat essentiam, retinet sibi commune nomen proprium.

AD SECVNDVM dicendum, quod diuersa ratio obiecti diuersificat habitum secundum speciem, ut ex supra dictis patet. Eadem autem agenda consi- derantur quidem a rege secundum vniuersaliorem rationem, quam considerentur a subdito, qui obe- dit. Vni enim regi in diuersis officijs multi obe- diunt: & ideo regnatiua comparatur ad hanc politi- cam, de qua loquimur, sicut ars architectonica ad eam, quae manu operatur.

AD TERTIVM dicendum, quod per prudentiam communiter dictam regit homo seipsum in ordi- ne ad proprium bonum: per politicam autem, de qua loquimur, in ordine ad bonum commune.

tem ponitur, ergo nec oeconomica debet poni species prudentiae. SED CONTRA est, quod Philos. dicit in * 6. Ethic. quod illarum, scilicet prudentiarum, quae se habent ad regimen multitudinis, haec quidem oeconomica, haec autem legis- positiua, haec autem politica.

RESPON. Dicendum, quod ra- tio obiecti diuersificata secundum vniuersale, & particulare: uel se- cundum totum, & partem, diuersificat artes, & virtu- tes, secundum quam diuersitatem vna est principalis respectu alterius. Manifestum est autem, quod domus me- dio modo se habet inter unam singularem personam, & ciuitatem, vel regnum. Nam sicut vna singularis persona est pars domus, ita vna domus est pars ciuitatis, vel regni: & ideo sicut prudentia coeter dicta, quae est regnatiua vnus, distinguitur a politica prudentia, ita oportet, quod oeconomica distingatur ab vtraque.

AD PRIMVM ergo dicendum, quod diuitiae comparantur ad oeconomica non sicut finis vltimus, sed sicut instrumenta quaedam, ut dicitur in * 1. Polit. Finis autem vltimus oeconomice est totum bene viuere secundum domesticam conuersationem. Philos. autem * in 1. Ethic. ponit, exemplificando, diuitias finem oeconomicae, secundum studium plurimorum.

AD SECVNDVM dicendum, quod ad aliqua particu- ria, quae sunt in domo disponenda, possunt aliqui peccatores prouide se habere: sed non ad ipsum to- tum bene viuere domesticam conuersationis, ad quod praecipue requiritur vita virtuosa.

AD TERTIVM dicendum, quod pater in do- mo habet quandam similitudinem regij principa- tis, ut dicitur * in 8. Ethic. non tamen habet perfec- tam potestatem regiminis, sicut rex: & ideo non ponitur separatim potestas paterna, species pruden- tiae, sicut regnatiua.

ARTICVLVS IIII.

Utrum militaris debeat poni species prudentiae:

AD QVARTVM sic proceditur. Videtur, quod mi- litaris non debeat poni species prudentiae. Pruden- tia enim contra artem diuiditur, ut dicitur in * 6. Eth. sed militaris videtur esse quaedam ars in rebus bellicis, sicut patet per Philos. in * 3. Ethic. ergo mili- taris non debet poni species prudentiae.

¶ 2. Prat. Sicut militare negotium continet sub politico, ita etiam & plura alia negotia, sicut mercatorum, artifi- cum, & aliorum huiusmodi: sed secundum alia nego- tia, quae sunt in ciuitate, non accipiuntur aliqua species prudentiae: ergo et neque secundum militare negotium.

¶ 3. Prat. In rebus bellicis plurimum valet militum fortitudo: ergo militaris magis pertinet ad fortitu- dinem, quam ad prudentiam.

SED CONTRA est, quod dicitur Prouer. 24. Cum dispositione inuit bellum, & erit salus, ubi sunt mul- ta consilia: sed consilium pertinet ad prudentiam. ergo in rebus bellicis maxime necessaria est aliqua spe- cies prudentiae, quae militaris dicitur.

RESPON. Dicendum, quod quae secundum artem, & rationem aguntur, conformia esse oportet his, quae secundum naturam, quae a ratione diuina sunt instituta. Natura autem ad duo tendit. Primum quidem ad regen- dam vnquamquamque rem in seipsa: secundum vero ad res- sistendum extrinsecis impugnantibus, & corruptiuis. Et propter hoc non dedit solum animalibus vim concupi-

Secunda Secundae S. Thomae. Q. 2. scibilem,

de patrefamilias, cuius est prouidere: propter quod dicitur, prouide se habere. Oportet enim patrem familias esse bonum virum, sicut & prin- dem ciuitatis eadem ratione.

In articulo quarto nihil aliud scriben- dum occurrit.

Lib. 1. ca. 5. & 7. to. 5. Li. 1. Ethic. cap. 1. to. 5.

Li. 8. ca. 10. pars a me- dio. 5.

Locis supr. art. 3. notat. Li. 6. Ethic. cap. 3. 4. & 5. tom. 5. Cap. 5. in nuntur, & li. 1. Ethic. ca. 1. & 2. com. 5.

ARTICVLVS III.

Utrum oeconomica debeat poni species prudentiae.

Super Quaestiones quinquagesime Ar- ticularum tertium.

In responsione ad secundum, dubium occurrit circa illud, scilicet, peccator non potest prouide se habere ad totum bene viuere domesticae con- uersationis, cum quia non magis exigitur virtuosam vitam ad totum bene viuere se- cundum civilem con- uersationem, quam secundum domesti- cam quia ad bene se habere secundum domesticam conuer- sationem, sufficit fi- lio suis, uxori &c. quantum ad se arti- mes, bene se habere. Sic autem bene se habere distinguitur contra bene se habere simpliciter, ut patet 1. Polit. ex cap. penult.

Ad hoc dicitur, quod dictum autho- ritate intelligendum est

scibilem, per quam moueantur ad ea, quae sunt salu-
ti eorum accommodata, sed etiam vim irascibilem,
per quam animal resistit impugnantibus. Vnde &
in his, quae sunt secundum rationem, non solum
oportet esse prudentiam politicam, per quam dispo-
nantur conuenienter ea, quae pertinent ad bonum
commune, sed etiam militarem, per qua hostium
insultus repellantur.

AD PRIMVM ergo dicendum, quod militaris po-
test esse ars, secundum quod habet quasdam regulas
vtendi quibusdam exterioribus rebus, puta, armis,
& equis: sed secundum quod ordinatur ad bonum
commune, habet magis rationem prudentiae.

AD SECVNDVM dicendum, quod omnia nego-
tia, quae sunt in ciuitate, ordinantur ad aliquas par-
ticulares utilitates: sed militare negotium ordinatur
ad tuitionem totius boni communis.

AD TERTIVM dicendum, quod executio mi-
litaris pertinet ad fortitudinem: sed directio ad pru-
dentiam, & praecipue secundum quod est in duce
exercitus.

QVAESTIO LI.

De Virtutibus adiunctis prudentiae, in
quatuor articulos diuisa.

OSTEA consideran-
dum est de virtuti-
bus adiunctis prudē-
tia, quae sunt quasi par-
tes potētiales ipsius.

ET CIRCA hoc quaeruntur
quatuor.

¶ Primo, Vtrum eubulia sit virtus.

¶ Secundo, Vtrum sit specialis
virtus a prudentia distincta.

¶ Tertio, Vtrum synesis sit spe-
cialis virtus.

¶ Quarto, Vtrum gnomo sit spe-
cialis virtus.

ARTICVLVS PRIMVS. D

Vtrum eubulia sit virtus.

AD PRIMVM sic proceditur.

Vt, quod eubulia non sit virtus.

Quia secundum Augustinum in libro de
lib. arb. virtutibus nullus male vti-
tetur sed eubulia quae est bene consiliatiua,
aliqui male utuntur, vel quia astu-
ta consilia excogitant ad fines ma-
los consequendos, aut est ad bonos
fines consequendos aliqua pec-
cata ordinant, puta, qui furatur,
ut eleemosynam det: ergo eubi-
lia non est virtus.

¶ 2 Praet. Virtus perfectio quaedam
est, ut dicitur in 7. Phys. sed eubi-
lia circa consilium consistit, quod
importat dubitationem, & inqui-
sitionem, quae imperfectionis
sunt: ergo eubulia non est virtus.

¶ 3 Praet. Virtutes sunt connexae
adinuicem, ut supra habitum est:
sed eubulia non est connexa alijs
virtutibus. multi enim peccatores
sunt bene consiliatiui, & multi

iuisti sunt in consilijs tardi: ergo
eubulia non est virtus.
SED CONTRA est, quod eubi-
lia est rectitudo consilij, ut Phil.
dicit in 6. Ethic. sed recta ratio
perficit rationem virtutis: ergo
eubulia est virtus.

RESPON. Dicendum, quod sicut su-
pra dictum est, de ratione virtutis hu-
manae est, quod faciat actum homi-
nis. Inter ceteros autem actus homi-
nis, proprium est ei consiliari,
quia hoc importat quandam rationis
inquisitionem circa agenda, in quibus
consilium vult humana. Nam ut
ra speculatiua est supra hominem,
ut dicitur in 10. Ethic. Eubulia autem
importat bonitatem consilij. De
n. ab eo: quod est bonum, & bonum
quod est consilium, quasi bona
consiliatio, vel potius bene consi-
liatiua. Vnde manifestum est,
quod eubulia est virtus humana.

AD PRIMVM ergo dicendum, quod
non est bonum consilium, siue ali-
quis malum finem in consiliando
praesumat, siue est ad bonum finem
malas vias adinueniat: sicut et in
speculatiuis non est bona ratio ci-
natio: siue aliquis falsum concludat,
siue est concludat verum ex falsis
dictis, quia non utitur conuenien-
ti medio. Et ideo utrumque praedictorum
est contra rationem eubuliae, ut Phil.
dicit in 6. Ethic.

AD SECVNDVM dicendum, quod
est virtus sit essentialiter perfectio
quaedam, non tamen oportet, quod
omne illud quod est materia virtutis,
importet perfectionem. Oportet
enim circa omnia humana per se
virtutes, & non solum circa actus
rationis, inter quos est consilium, sed
et circa passionem appetitus sensiti-
ui, quae adhuc sunt multo imper-
fectiores. Vel potest dici, quod virtus
humana est perfectior secundum
modum hominis, qui non potest
certitudinem comprehendere ve-
ritatem rerum simplicium intuitu
simplici, & praecipue in agibili-
bus, quae sunt contingentia.

AD TERTIVM dicendum,
quod in nullo peccatore, in quantum
homo, inuenitur eubulia. Omne
enim peccatum est contra bonam con-
siliatiuam. Requiritur enim ad be-
ne consiliandum non solum ad-
inuentio, vel excogitatio eorum,
quae sunt opportuna ad finem, sed
et alia circumstantia. scilicet tempus co-
gruum, ut nec nimis tardus, nec
nimis uelox sit in consilijs: & mo-
dus consiliandi, ut scilicet sit hu-
mus in suo consilio, & alia hu-
iusmodi debent circumstantia,
quae peccatores peccando non ob-
seruant. Quilibet autem uirtuo-
sus est bene consiliatus in his

1. 2. q. 5art.
6. Et 3. dist.
33. q. 3. ar. 1.
q. 2. Et 6.
Ethic. lect. 8.
& 9.
* Lib. 2. de
liber. arbit.
cap. 18.

Lib. 7. text.
17. tom. 2.

1. 2. q. 65.
art. 1.